

Слабкий Геннадій Олексійович,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри громадського здоров'я,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0000-0003-2308-7869
м. Ужгород, Україна

Пішковці Віталій Михайлович,
аспірант,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0009-0001-2279-3190
м. Ужгород, Україна

Аналіз захворюваності населення України на злоякісні новоутворення губи та ротової порожнини за період війни проти російської воєнної агресії

Вступ. Війна України проти російської воєнної агресії негативно вплинула на стан здоров'я населення та систему охорони здоров'я. При цьому бойові дії стали причиною значної міграції та погіршення здоров'я населення.

Мета: дослідити вплив війни проти російської воєнної агресії на захворюваність населення України на злоякісні новоутворення губи та ротової порожнини в розрізі регіонів країни.

Матеріали та методи. Використано офіційні дані галузевої статистичної звітності в динаміці 2020-2023 років: 2020, 2021 роки – передвоєнний період; 2022, 2023 роки – період війни. Статистичні дані представлені із територій які підконтрольні Україні. Методи: медико-статистичний та структурно – логічного аналізу.

Результати. Встановлено, що контингент хворих на злоякісні новоутворення губи скоротився на 2,4 (1,1 разу) в розрахунку на 100 тис населення і склав 24,5. В 2023 році в зрівнянні з 2020 роком на території 18 (72,0%) регіонів зареєстровано скорочення вказаного показника, на території 6 (24,0%) регіонів зареєстровано збільшення даного показника. Найвищі рівні зниження вказаного показника зареєстровано на території Донецької (3,1 разів) області. Контингент хворих на злоякісні новоутворення ротової порожнини зріс на 3,7 (1,15 разу) і в 2023 році склав 29,2. В 2023 році у зрівнянні з 2020 роком вказаний показник зріс на території 23 (92,0%) адміністративних територій та його зниження зареєстровано на території 2 (8,0%) регіонів. Показник захворюваності населення на злоякісні новоутворення губи скоротився на 0,09 (1,1 разу) і склав 0,81. В 2023 році в зрівнянні з 2020 роком на території 14 (72,0%) регіонів зареєстровано скорочення вказаного показника, а на території 11 (24,0%) регіонів зареєстровано його збільшення. На території Луганської області не було зареєстровано випадку захворюваності населення на злоякісні новоутворення губи. Показник захворюваності населення на злоякісні новоутворення ротової порожнини в розрахунку на 100 тис населення скоротився на 0,30 і склав 4,30. В 2023 році у зрівнянні з 2020 роком вказаний показник зріс на території 11 (44,0%) адміністративних територій та його зниження зареєстровано на території 14 (56,0%) регіонів.

Висновки. В ході проведеного дослідження встановлено негативний вплив війни проти російської воєнної агресії на рівень захворюваності населення на злоякісні новоутворення губи та ротової порожнини. Найвищий негативний вплив зареєстровано на території регіонів які знаходяться в зоні активних бойових дій або наближені до них. Зростання показників захворюваності на вказані хвороби зареєстровано на території регіонів з великою кількістю вимушених переселенців.

Ключові слова: злоякісні новоутворення губи та порожнини рота, захворюваність, контингент хворих, війна, вплив.

Slabkiy Gennadiy Oleksiyovych, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Public Health, Uzhhorod National University, ORCID ID: 0000-0003-2308-7869, Uzhhorod, Ukraine

Pishkovtsi Vitaliy Mykhailovych, Postgraduate Student, Uzhhorod National University, ORCID ID: 0009-0001-2279-3190, Uzhhorod, Ukraine

Analysis of the morbidity of the population of Ukraine on malignant neoplasms of the lip and oral cavity during the war against russian military aggression

Introduction. The war of Ukraine against Russian military aggression has negatively affected the health of the population and the healthcare system. At the same time, hostilities caused significant migration and deterioration of the health of the population.

Objective: to study the impact of the war against Russian military aggression on the morbidity of the population of Ukraine on malignant neoplasms of the lip and oral cavity in the context of the regions of the country.

Materials and methods. Materials: official data of sectoral statistical reporting in the dynamics of 2020-2023: 2020, 2021 – pre-war period; 2022, 2023 are the period of war were used in the course of the study. Statistical data are presented from the territories controlled by Ukraine. Methods: medico-statistical and of structural-and-logical analysis.

Results. It was found in the course of the study that the contingent of patients with malignant neoplasms of the lip decreased by 2.4 (1.1 times) per 100 thousand population and amounted to 24.5. In 2023, in comparison with 2020, a decrease in this indicator was registered in 18 (72.0%) regions, and an increase in this indicator was registered in 6 (24.0%) regions. The highest levels of decrease in this indicator were registered in the territory of Donetsk (3.1 times) region. The contingent of patients with malignant neoplasms of the oral cavity increased by 3.7 (1.15 times) and in 2023 amounted to 29.2. In 2023, in comparison with 2020, this indicator increased in 23 (92.0%) administrative territories and its decrease was registered in 2 (8.0%) regions.

The indicator of morbidity of the population on malignant neoplasms of the lip decreased by 0.09 (1.1 times) and amounted to 0.81. In 2023, compared to 2020, a decrease in this indicator was registered in 14 (72.0%) regions, and an increase was registered in 11 (24.0%) regions. On the territory of the Luhansk region, no cases of the incidence of malignant neoplasms of the lip was registered.

The indicator of morbidity on malignant neoplasms of the oral cavity per 100 thousand population decreased by 0.30 and amounted to 4.30. In 2023, in comparison with 2020, this indicator increased in 11 (44.0%) administrative territories and its decrease was registered in the territory of 14 (56.0%) regions.

Conclusions. In the course of the study, the negative impact of the war against Russian military aggression on the level of morbidity of the population on malignant neoplasms of the lip and oral cavity was established. The highest negative impact was registered on the territory of regions that belong to the zone of active hostilities or are close to them. An increase in the incidence of these diseases was registered in regions with a large number of internally displaced persons.

Key words: malignant neoplasms of the lip and oral cavity, morbidity, contingent of patients, war, impact.

Вступ. Стоматологічне здоров'я є важливою складовою загального здоров'я, благополуччя та якості життя людей [1]. Необхідно зазначити, що Всесвітня асамблея охорони здоров'я у 2022 році прийняла Глобальну стратегію з охорони здоров'я ротової порожнини, яка полягає в тому, щоб до 2030 р. забезпечити загальне охоплення населення послугами з охорони здоров'я порожнини рота [2].

Війна України проти російської воєнної агресії негативно вплинула на стан здоров'я населення [3], організацію медичної допомоги та рівень занедбаності вперше виявлених злоякісних новоутворень та рівень здоров'язберігаючої поведінки населення [4, 5].

При цьому необхідно зазначити, що вплив війни на стан захворюваності населення України на показники захворюваності населення України на злоякісні новоутворення губи та ротової порожнини не аналізувався, що і визначило актуальність даного дослідження.

Мета: дослідити вплив війни проти російської воєнної агресії на захворюваність населення України на злоякісні новоутворення губи та ротової порожнини України в розрізі регіонів країни.

Матеріали та методи. Матеріали: при проведенні дослідження було використано офіційні дані галузевої статистичної звітності в динаміці 2020–2023 років: 2020, 2021 роки – передвоєнний період; 2022, 2023 роки – період війни. Статистичні дані представлені із територій які підконтрольні Україні. Методи: медико-статистичний та структурно – логічного аналізу.

Результати та їх обговорення. На першому етапі дослідження були вивчені та проаналізовані дані щодо контингенту хворих на злоякісні новоутворення губи на кінець року за період 2020–2023 роки в розрахунку на 100 тис населення. Отримані дані представлено в табл. 1.

Аналіз наведених в табл. 1 даних вказує на те, що в динаміці 2020–2023 років в цілому в Україні вказаний показник скоротився на 2,4 (1,1 разу) в розрахунку на 100 тис населення і склав 24,5.

В 2020 році гранична різниця показника відрізнялася в 7,0 разів: від 7,1 в м. Києві до 50,0 в Чернівецькій області.

В 2023 році в зрівнянні з 2020 роком на території 18 (72,0%) регіонів зареєстровано скорочення вказаного показника, на території 6 (24,0%) регіонів зареєстровано збільшення даного показника, а в м. Києві вказаний показник залишився без зміни (7,1). Найвищі рівні зниження вказаного показника зареєстровано на території Донецької (3,1 разів) області, що вказує як на зниження доступності медичної допомоги для населення на території регіону так і на високий рівень вимушеного переселення населення із даної території.

Таблиця 1

Контингент хворих із злоякісними новоутвореннями губи на кінець року, 2020–2023 роки в розрахунку на 100 тис населення

Адміністративна територія	2020	2021	2022	2023	2023 до 2020
АР Крим	-	-	-	-	-
<i>Області</i>					
Вінницька	37,2	36,9	37,5	37,5	+0,3
Волинська	27,3	26,3	26,5	22,5	-4,8
Дніпропетровська	16,2	14,8	13,8	13,3	-2,9
Донецька	26,9	26,9	8,5	8,5	-18,4
Житомирська	31,7	31,4	31,2	28,2	- 3,5
Закарпатська	19,7	19,8	19,9	19,0	- 0,7
Запорізька	29,1	28,9	29,1	27,6	-1,5
Івано-Франківська	23,7	24,4	25,1	25,4	+1,7
Київська	30,9	30,3	30,4	30,1	-0,8
Кіровоградська	41,5	42,2	42,3	40,8	-0,7
Луганська	31,8	32,1	32,2	32,2	+0,4
Львівська	32,4	32,7	22,8	22,4	-10,0
Миколаївська	49,6	48,8	49,2	49,0	-0,6
Одеська	31,3	32,0	30,1	30,1	-1,2
Полтавська	36,2	35,4	34,4	33,0	-3,2
Рівненська	21,1	20,9	20,8	21,0	-0,1
Сумська	43,1	41,7	41,7	41,0	-2,1
Тернопільська	36,8	37,1	37,0	36,0	-0,8
Харківська	25,4	25,4	25,8	25,8	+0,4
Херсонська	40,7	40,3	41,3	41,1	+0,4
Хмельницька	43,1	42,2	41,9	37,6	-5,5
Черкаська	41,1	40,6	41,1	40,7	--0,4
Чернівецька	50,0	50,8	52,1	52,5	+2,5
Чернігівська	29,2	28,3	27,7	26,2	-3,0
<i>Міста</i>					
м. Київ	7,1	7,1	7,0	7,1	Без зміни
м. Севастополь	-	-	-	-	-
Україна	26,9	26,6	25,1	24,5	-2,4

Далі було досліджено та проаналізовано статистичні дані щодо показників зареєстрованих вперше в житті злоякісних новоутворень губи в розрахунку на 100 тис за період 2020–2023 років. Отримані результати наведено в табл. 2.

Аналіз наведених в табл.2 даних вказує на те, що в динаміці 2020 – 2023 років в цілому в Україні вказаний показник скоротився на 0,09 (1,1 разу) в розрахунку на 100 тис населення і склав 0,81.

В 2020 році гранична різниця показника відрізнялася в 9,3 разів: від 0,3 в Донецькій до 2,8 в Кіровоградській області.

Таблиця 2

Зареєстровано вперше в житті злоякісних новоутворень губи в розрахунку на 100 тис. 2020–2023 роки

Адміністративна територія	2020	2021	2022	2023	2023 до 2020
АР Крим	-	-	-	-	-
Області					
Вінницька	1,5	1,4	2,5	1,80	+0,30
Волинська	0,9	0,9	0,9	1,18	+0,28
Дніпропетровська	0,7	0,7	0,3	0,58	-0,12
Донецька	0,3	0,6	0,3	0,11	-0,19
Житомирська	0,9	1,7	1,4	0,85	-0,05
Закарпатська	1,0	1,0	0,6	0,64	-0,36
Запорізька	0,8	1,8	1,0	0,61	-0,19
Івано-Франківська	1,0	1,4	1,3	1,33	+0,33
Київська	0,6	1,1	1,1	0,89	+0,29
Кіровоградська	2,8	2,2	1,6	2,45	-0,35
Луганська	1,2	1,5	0,1	-	-1,20
Львівська	0,6	0,7	0,7	0,69	+0,09
Миколаївська	1,3	1,0	0,3	0,73	-0,57
Одеська	0,7	1,1	1,1	1,20	+0,50
Полтавська	0,7	1,4	1,3	1,12	+0,42
Рівненська	0,6	1,0	1,2	1,23	+0,63
Сумська	2,2	1,0	1,4	1,16	-1,16
Тернопільська	1,1	1,6	1,4	1,87	+0,77
Харківська	0,8	0,8	0,2	0,27	-0,53
Херсонська	1,9	1,4	0,9	0,60	-1,30
Хмельницька	2,0	2,1	2,1	1,39	-0,61
Черкаська	1,0	1,5	1,3	1,30	+0,3
Чернівецька	0,9	1,2	1,5	1,01	-0,11
Чернігівська	1,2	1,8	1,4	1,37	+0,17
Міста					
м. Київ	0,4	0,1	0,3	0,38	-0,02
м. Севастополь	-	-	-	-	-
Україна	0,9	1,0	0,8	0,81	-0,09

В 2023 році в зрівнянні з 2020 роком на території 14 (72,0%) регіонів зареєстровано скорочення вказаного показника, на території 11 (24,0%) регіонів зареєстровано збільшення даного показника.

На території Луганської області в 2023 році не було зареєстровано випадку захворюваності населення на злоякісні новоутворення губи, що опосередковано вказує на низький рівень доступності медичної допомоги для населення на території регіону.

В 2023 році гранична різниця показника відрізнялася в 22,3 разів: від 0,11 в Донецькій до 2,45 в Кіровоградській області.

Наступним кроком було проведення дослідження та аналізу статистичних даних щодо показників контингенту хворих на злоякісні новоутворення ротової порожнини на кінець року за період 2020–2023 років в розрахунку на 100 тис населення. Отримані результати наведено в табл. 3.

Аналіз наведених в табл. 3 даних вказує на те, що в цілому в Україні контингент хворих на злоякісні новоутворення ротової порожнини на кінець року за період 2020–2023 років в розрахунку на 100 тис населення зріс на 3,7 (1,15 разу) і в 2023 році склав 29,2.

Таблиця 3

Контингент хворих із злоякісними новоутвореннями ротової порожнини на кінець року, 2020–2023 роки в розрахунку на 100 тис населення

Адміністративна територія	2020	2021	2022	2023	2023 до 2020
АР Крим	-	-	-	-	-
Області					
Вінницька	30,6	32,5	33,2	34,8	+4,2
Волинська	25,5	25,7	27,4	29,1	+3,6
Дніпропетровська	18,7	19,5	22,0	24,0	+5,3
Донецька	25,0	26,5	10,5	11,1	-13,9
Житомирська	28,8	29,8	31,5	32,5	+3,7
Закарпатська	25,1	25,7	26,7	27,2	+2,1
Запорізька	26,6	27,6	29,7	28,8	+2,2
Івано-Франківська	18,8	20,7	22,1	23,6	+4,8
Київська	32,1	33,6	37,1	38,0	+5,9
Кіровоградська	27,1	28,0	30,4	33,0	+5,9
Луганська	25,1	26,7	27,0	28,8	+3,7
Львівська	27,0	29,2	29,8	33,2	+6,2
Миколаївська	34,6	38,5	40,1	42,5	+7,9
Одеська	35,7	38,8	40,7	44,0	+8,3
Полтавська	37,1	38,2	40,2	39,6	+2,5
Рівненська	23,5	25,1	27,2	28,1	+4,6
Сумська	39,0	39,6	42,9	44,5	+5,5
Тернопільська	26,0	26,5	25,6	25,7	-0,3
Харківська	31,6	32,0	34,6	36,9	+5,3
Херсонська	25,8	27,6	27,1	29,1	+3,3
Хмельницька	27,4	28,9	31,9	30,3	+2,9
Черкаська	35,7	36,5	38,4	40,2	+4,5
Чернівецька	25,9	29,2	32,0	32,9	+7,0
Чернігівська	26,4	29,0	32,0	32,1	+5,7
Міста					
м. Київ	26,2	26,9	30,4	32,6	+6,4
м. Севастополь	-	-	-	-	-
Україна	25,5	28,1	27,8	29,2	+3,7

В 2020 році гранична різниця показника в розрізі регіонів України склала 2,09 рази: від 18,7 в Дніпропетровській до 39,0 в Сумській області.

В 2023 році у зрівнянні з 2020 роком вказаний показник зріс на території 23(92,0%) адміністративних територій та його зниження зареєстровано на території 2 (8,0%) регіонів. Найвищі рівні зниження показника зареєстровані на території Донецької області (2,25 разу), що може бути пов'язано із зниженням доступності медичної допомоги для населення. Найвищі рівні зростання показника зареєстровані на території Львівської, Одеської та Чернівецької (1,23 рази) областей, що може бути пов'язано із значним вимушеним переселенням населення в дані регіони. Гранична різниця показника в розрізі регіонів України склала 4,01 разу: від 11,1в Донецькій до 44,5 в Сумській області.

Далі вивчалось питання щодо показників вперше в житті зареєстрованих злоякісних новоутворень ротової порожнини в розрахунку на 100 тис населення в динаміці 2020–2023 років. Отримані дані наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Зареєстровано вперше в житті злоякісних новоутворень ротової порожнини в розрахунку на 100 тис населення, 2020–2023 роки

Адміністративна територія	2020	2021	2022	2023	2023 до 2020
АР Крим	-	-	-	-	-
<i>Області</i>					
Вінницька	6,2	5,7	5,7	6,19	-0,01
Волинська	5,4	4,4	3,9	6,38	+0,98
Дніпропетровська	4,2	4,4	5,1	4,36	+0,16
Донецька	3,8	2,9	1,5	0,64	-3,16
Житомирська	6,5	7,0	7,3	7,71	+1,21
Закарпатська	4,9	5,4	5,6	6,28	+1,38
Запорізька	5,3	5,5	3,3	2,56	-2,74
Івано-Франківська	4,6	5,0	4,5	5,41	+0,81
Київська	3,8	4,5	4,8	5,09	+1,29
Кіровоградська	5,8	4,5	6,0	7,80	+2,00
Луганська	5,5	5,2	0,1	0,30	-5,20
Львівська	4,3	5,1	5,6	6,30	-2,00
Миколаївська	5,2	7,6	2,1	3,39	-1,81
Одеська	4,3	5,1	4,4	5,43	+1,13
Полтавська	5,7	5,1	5,6	4,61	-1,09
Рівненська	5,5	4,6	6,0	4,73	-0,77
Сумська	5,9	4,8	7,3	5,81	-0,09
Тернопільська	5,5	5,4	4,5	4,03	-1,47
Харківська	6,2	5,0	2,0	2,67	-3,53
Херсонська	6,4	7,6	2,6	3,30	-3,10
Хмельницька	6,3	7,1	7,5	6,20	-0,10
Черкаська	5,6	6,0	5,9	6,57	+0,97
Чернівецька	3,2	3,2	3,2	4,51	+1,31
Чернігівська	6,5	8,7	8,6	7,89	+1,39
<i>Міста</i>					
м. Київ	4,1	4,4	3,1	3,68	-0,42
м. Севастополь	-	-	-	-	-
Україна	4,6	4,4	4,1	4,30	-0,30

Аналіз наведених в табл. 4 даних вказує на те, що в динаміці 2020–2024 рр в цілому в Україні зареєстрований показник захворюваності населення на злоякісні новоутворення ротової порожнини в розрахунку на 100 тис населення скоротився на 0,30 і склав 4,30.

В 2020 році гранична різниця показника в розрізі регіонів склала 2,03 разу: від 3,2 в Чернівецькій до 6,5 в Житомирській області.

В 2023 році у зрівнянні з 2020 роком вказаний показник зріз на території 11 (44,0%) адміністративних територій та його зниження зареєстровано на території 14 (56,0%) регіонів. Найвищі рівні зниження показника зареєстровані на території Луганської (18,33 разу), Донецької (5,94 разу), Харківської (2,32 разу), Запорізькій (2,07 разу), Херсонської (1,94 разу) областях, що може бути пов'язано із зниженням доступності медичної допомоги для населення. Найвищі рівні зростання показника зареєстровані на території Чернівецької (1,41 рази), Кіровоградської (1,34 разу), Закарпатської (1,28 разу) областей, що може бути пов'язано із значним вимушеним переселенням населення в дані регіони. Гранична різниця показника в розрізі регіонів України склала 23,30 разу: від 0,3 в Луганській до 7,89 в Чернівецькій області.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивченням впливу війни проти російської воєнної агресії на доступність для населення спеціалізованої стоматологічної допомоги.

Висновки. В ході проведеного дослідження встановлено негативний вплив війни проти російської воєнної агресії на рівень захворюваності населення на злоякісні новоутворення губи та ротової порожнини. Найвищий негативний вплив зареєстровано на території регіонів які знаходяться в зоні активних бойових дій або наближені до них. Зростання показників захворюваності на вказані хвороби зареєстровано на території регіонів з великою кількістю вимушених переселенців.

REFERENCES

1. Regional Committee for Europe, 71st session. (2021). Seventy-first Regional Committee for Europe: virtual session, 13–15 September 2021: oral health. World Health Organization. Regional Office for Europe. Available from: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/344605>.
2. World Health Organization. Global oral health status report: towards universal health coverage for oral health by 2030: executive summary. World Health Organization. 2022. Available from: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/364454>.
3. Myroniuk IS, Slabkyi HO, Shcherbinska OS, Bilak-Lukianchuk VI. Naslidky viiny z rosiiskoiu federatsiieiu dlia hromadskoho zdorovia Ukrainy [Consequences of the war with the Russian Federation for the public health of Ukraine]. Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. Nation's Health. 2023;2:100-105 [in Ukrainian].
4. PTSR ta zahostrennia khronichnykh khvorob: yak viina vplyne na zdorovia ukrainsiv [PTSD and exacerbation of chronic diseases: how the war will affect the health of Ukrainians]. Available from: https://www.slovo-idilo.ua/2022/11/01/infografika/suspilstvo/ptsr-ta-zahostrennya-xronichnyx-xvorob-yak-vijna-vplyne-zdorovya-ukrayinciv?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=
5. Rosiiany tsilespryamovano ruiniut likarni v Ukraini [The Russians are purposefully destroying hospitals in Ukraine]. Available from: <https://socportal.info/ru/news/v-moz-nazvali-chislo-ub-itykh-vrachei-okkupantami/>.